

Dimissionstale 2000

Vi havde for et par dage siden en ganske intellektuel diskussion ved aftenbordet.

Det handlede om ordet ”dimission”.

Både Lasse og Lærke mente bestemt at det hed dimensionsfest. Det giver måske i grunden også ligeså god mening.

Dimission betyder jo egentlig bortsendelse.

Men sådan føler vi det jo slet ikke. At vi bortsender nogen. De af – og det er jo de fleste – der nu skal forlade Læsø oplever det forhåbentlig heller ikke på den måde, at I nu bliver bortsendt.

Vi håber, tror og regner da med, at I rejser af egen drift og efter helt positivt at have valgt, at sådan skal det nu være.

Til gengæld kan man regne med, at festen I aften bliver en rigtig dimensionsfest: en fest i de helt store dimensioner.

Kommunen eller skolen er vært for at traktement – pænt uden at være at prangende. Vi er samlet en hel masse af de mennesker, der holder af jer og har taget ansvar for jer i det man uden at blive rørstrømsk kan kalde jeres barndom.

Der vil blive holdt taler, sunget sange, uddelt afgangsbeviser, - alt sammen til ære for jer.

Og I vil sikkert på et eller andet tidspunkt bemægtige jer mikrofonen for at kvittere med pæne ord om jeres lærere.

Det bliver en god aften, som vi alle sammen bagefter vil se tilbage på med en god fornemmelse.

Og der kommer vin på bordet. Så nu går det forhåbentlig ikke sådan, at det bliver Lyngde der får ret fra den intellektuelle diskussion. Han mente, så vidt jeg husker, at det hed detentionsfest.

Uanset hvad hvem nu mente, så hedder det altså dimissionsfest.

Og udover at betyde bortsendelse, hvad det altså ikke er, så betyder det også en elevs afgang fra skolen efter endt eksamen.

Og bortset fra, at det er afgangsprøver og ikke eksamen, vi har praktiseret den sidste månedstid, så er det altså det, det betyder.

Og jeg skal nu bruge det næste par timer på at sige noget, som I måske skulle have vist allerede inden de her prøver, men som på den anden side ikke direkte er en del af det pensum I bagefter skal høre i.

I kan altså vælge at lade være med at høre efter eller I kan glemme det hele igen.

Det ligger fast, at I hverken får jeres afgangsbeviser eller ostebordet, før jeg er færdig, så I kan måske ligeså godt indstille jer på endnu engang – en sidste gang på Læsø Skole, at udvise den adfærd, vi hele tiden har ønsket og forventet af jer: Sæt jer ned, hold jeres kæft og hør efter. Brug lige en sidste gang de to legemsdele, som vi først og fremmest har ønsket at udvikle hos jer: den tunge røv og de store ører.

Da jeg gik i skole – og det har jeg altså gjort engang – , var det også sådan. Måske endda mere udpræget dengang.

Og vi skulle altid skrive vores navn på bøgerne.

Ikke direkte på bøgerne selvfølgelig. De skulle først pakkes ind, og i starten kunne man skrive direkte på indbindingspapiret. Det var samme slags papir, som slagteren pakkede død gris ind. Sådan noget kraftig brunt indpakkingspapir. Han skrev alle priserne med en lille fedtet blyant, og vi skrev vores navne. Det var sådan set nemt nok. I løbet af årene blev det så moderne med noget mere glansstrålende indpakkingspapir. Noget skinnende noget med billeder på, som man ikke kunne skrive på. Til gengæld kunne man så sætte sådan et klistermærke på, og så skrive sit navn på det.

De første år var det selvfølgelig min mor, der pakkede mine bøger ind og skrev mit fine lille navn udenpå.

Jeg kan ikke huske, hvor længe hun blev ved, men jeg kan tydeligt huske, at jeg selv altid tilføjede min adresse på bøgerne, efterhånden som jeg lærte at skrive den. Det var Lundevej nr. 11 i Odder. I Jylland, i Danmark, i Norden, i Europa, i Verden, i Universet.

Det var sådan min adresse: Lundevej 11, Odder, Jylland, Danmark, Norden, Europa, Verden, Universet.

Det var jo en temmelig præcis adresse, så der var ikke nogen tvivl om, hvor mine bøger skulle afleveres, hvis de skulle være blevet væk og nogen fandt dem et eller andet sted.

Jeg ved ikke, om jeg nogensinde tænke over, hvordan de egentlig skulle blive så meget væk.

I dag virker det jo latterligt, at man den gang sad og overmalede et forsvarsløst bogbind med den slags nonsens.

Men det var nok i grunden meget sigende. Man forsøgte vel bare og indkredse sig selv. Giv sig selv en plads i verden. Fastslå, at man var en del af såvel det nære som det fjerne; det lille som det som det store.

Og det accepterede man jo umiddelbart.

Har I ikke siddet og skrevet sådan?

Lige nu har jeg godt nok fået det lidt mere anstrengt med Europa-delen

Om et par måneder skal alle vi voksne endnu engang udtale vores forbeholdne eller uforbeholdne mening om det her Europa-halløj.

Hvis vi nu ikke svarer rigtigt første gang på det vi bliver spurgt om, så bliver vi bare spurgt en gang til.

Sådan er det bare: hvis vi gætter rigtigt, så må vi gerne få et gæt til – det er sådan en slags præmie til de udholdende.

Og hvis vi holder ud længe nok, så bliver I sikkert gamle nok i mellem tiden.

Men indtil nu har I jo bare gået i skole.

Og hvad har I så fået ud det?

Hvad er der egentlig kommet ud af, at I stort set fuldstændig trofast er mødt op 200 dage om året, 5-6 timer om dagen og har siddet der på rad og række og er blevet fodret med alverdens visdom i portioner af 45 minutter.

Det har kostet Læsø en lille halv million pr. stk.

Hvis vi virkelig lægger hånden på hjertet, så må vi indrømme: vi aner det ikke?

Hvad synes I egentlig selv? Har det været pengene værd?

Det behøver I selvfølgelig ikke have nogen mening om. Selvom I naturligvis var de nærmeste til at have det.

Men hvor skulle I i grunden vide det fra? Det er næsten umuligt at få det rigtige perspektiv på det man oplever, når man ser det hele fra midten.

Det er måske sådan set også ligegyldigt om I mener noget overhovedet.

Hvis I mener noget andet, kan vi jo bare spørge jer igen.

Vi kunne jo også spørge jeres forældre, om de er tilfredse. Om vi er tilfredse.

Og hvad skal vi egentlig svare? Kan I det skal kunne? Ved I nok? Vil I nok? Er I selvstændige nok? Er I gode nok til at samarbejde? Læser I godt nok? Regner I godt nok? Løber I hurtigt nok? Er I gode nok til at slå kolbøtter? Og til at snakke tysk? Eller er I bare gode nok til at nøjes med den underholdning, som fjernsynet nu kan tilbyde?

Skulle det nu have undgået jeres opmærksomhed, så må jeg jo hellere benytte den her sidste chance for at fortælle jer, hvad det er, I har oplevet de sidste 9-10 år i skolen. Nu kunne man selvfølgelig sige, at vi, lærerne, også kan have lidt svært ved det, for vi står vel ca. samme sted, midt i det hele. Men der er alligevel en forskel.

Lige nu står jeg på en super-plads. Jeg står der hvor enhver lærer hver dag drømmer om at stå. Lige foran jer. Og der ingen der forstyrrer. Ingen der pludseligt skal på toilettet. Ingen tandlæge, der stikker hovedet ind og spørger om ikke den eller den lige kan følge med over at få rettet lidt på bisserne og på den måde ikke efterlader nogen tvivl om, hvad der er vigtigst. Jeg står som læreren, den helstøbte personlighed, der kan berige jeres barndom med liv og ånd, sang og salme, lærelyst og indsigt. Og I skal vide det. Det har været alle lærernes ønske: at møde og henrykke hver og en af jer i klassen, og tale til jeres fantasi og smugle lærdom ind i en lind strøm, så skoledagene kunne blive én lang perlerække af oplevelser.

Sådan en lærer har jeg skam også haft. Ham der kunne berette, at Frederik den 7. hver morgen stod op før tjenestefolket for at fyre op i kaminen og sørge for, at der var varmt og rart, når folkene lidt senere skulle begynde på dagens arbejde. Så menneskelig blev han beskrevet, Frederik den 7., at jeg den dag i dag ser ham gå lyslevende rundt her på Læsø. Samme statur, samme venlige gemyt. Nu ved jeg selvfølgelig godt med mig selv, at ligheden måske nok så meget skyldes et ondsindet rygte. Men sympatien for Frederik er alligevel usvækket.

Det var den samme lærer, der introducerede de grufulde historier om H.C. Andersens moder i det iskolde å-vand og om den døde vildand med de efterladte ællinger. Og som lagde fundamentet til den håndskrift, jeg desværre senere har vanrøgtet så grusomt. Jeg er også nødt til at give den lærer en del af æren eller skylden for, at jeg selv valgte lærergerningen og gennemstod seminarietidens ufattelige prøvelser og ulidelige ligegyldigheder.

Den højeste lykke for en lærer er naturligvis at have gennemført en time sammen med jer, hvor man bagefter kan sige til sig selv: Det lykkedes! De lærte noget i den time, og vi havde en god oplevelse - sammen, børnene og jeg. Og selvfølgelig sker det. For nogle lærere oftere end for andre, for enkelte måske kun sjældent og for få, sker det aldrig. Men vær sikker på, at det er det vi har villet.

Jeg husker i grunden ikke så forfærdelig meget fra min egen skoletid, i hvert fald ikke fra de enkelte timer, og jeg vil heller ikke kunne argumentere for, endsige beskrive, hvornår, hos hvem og under hvilke omstændigheder, jeg lærte hvad. Hvis jeg prøver at rense min hukommelse for nostalgiske elementer og så igen tænker tilbage på den gamle skoletid med den lærer, som lærte mig om Frederik og den døde and, så krakelerer billedet desværre. For i virkeligheden var det jo ofte kun en makaber stillingskrig, vi delte. Han tilbød os sin viden og indsigt, og vi forsvarede os, det bedste vi kunne. Mange timer er endt i den

rene magtkamp, og jeg er endda sikker på, at også han, når han ser tilbage, vil erkende, at han tabte de fleste. Simpelthen fordi vi var bedre til at obstruere, end han var til at konstruere. Ind i mellem fik han os på krogen; det skal indrømmes. En fortælling fængede, vi skrev brev til et eller andet skib på langfart og ventede spændt på svar, vi lavede krybbespil, eller vi var på udflugt. Men det var kun momentvis, han fik os kroget, og måske var det kun en del af os, mens resten sikkert stadig har haft øjnene indstillet på uendeligt. Jeg husker det ikke.

Og nu er jeg så foreløbig endt på min flade inde på det bonede gulv på inspektørkontoret.

Selvom ondsindede børn i børnehaveklassen bare mener, jeg sidder derinde og spiller computer, så sker det heldigvis, der kommer en eller anden forbi og snakker lidt. Både elever og lærere og forældre.

Og i fællesskab har vi undervejs fået et par ideer.

De fleste af dem har I ikke sådan umiddelbart jublet over. Da vi et halvt års tid i 8. klasse opløste jeres klasser og satte jer på hold på med dem fra 7. Men det blev bedre, og nogen kunne da til sidst lokkes til at sige, at det var helt godt.

Som en overordnet grund til at vi lavede om på det med at I skulle gå i samme klasse hele tiden var bl.a. et ønske om at I skulle opleve noget forskelligt, at alle bør prøve at vende sig imod andet og andre end det man kender bedst.

For det går simpelthen ikke i den moderne skole at blive ved med at praktisere det, som nogen har kaldt for John Wayne-undervisning.

Den daglige praksis, hvor lærerne, som en flok cowboys eller kavalerister, møder op i fortet iført fuld mundering, rider ud i alle retninger, og skyder vildt og tilfældigt op og ud i luften, udkæmper dagens kampe, samler skalpe og hegner territorier, jager og plager, plages og jages, angriber og forsvarer, men sparer den sidste kugle til sig selv, for så hen under aften sveddryppende at vende hjem igen til en kop kaffe i saloonen, inden natten sænker sig, tiden hvor man renser og plejer sine sår, kontrollerer udrustningen og planlægger sin rute og strategi forud for næste dags ensomme ridt.

Og derfor vil I møde meget mere af sådan noget, som er anderledes, end I forestillede jer det.

Og det er vigtigt, at I vælger at møde det positivt og uden alt for mange fordomme.

Og allervigtigt, at I er klar over at det i 98 % af alle tilfælde bliver gjort fordi dem der gør det, vil det godt, har fine, rene og reelle hensigter.

Jeres fremtid i uddannelsessystemet vil være kendetegnet mere ved de forandringer, der sker, end ved det som i i dag forestiller jer.

Og det slipper I altså bedst igennem, hvis I dropper angsten for forandring.

Hvis I et øjeblik kigger ned på Golf.

Hvad laver han dog her?

Er der nogen af jer der kan forestille sig, hvad han forventede da han rejste hjemmefra for et års tid siden og kom herop til os?

Tror I han forestillede sig det, det blev til?

Jeg synes, Golf har klaret os fantastisk godt, og jeg er sikker på, at han har fået sig én på opleveren. Jeg synes også I skal have ros – nogle selvfølgelig mere end andre – for den måde I har taget ham til jer og været åbne og hjælpsomme. Jeg synes, det varsler godt.

Men jeg håber også, at Golf med sit eksempel har vist jer, at den danske måde at være på, ikke er den eneste mulige, og at nogen måske, som han har gjort det, skulle prøve at pakke tandbørsten og drage ud i den store verden og se hvordan der ser ud.

Det er vel den bedste måde at sende sin tak til eksamen.

Og det er såmænd nok bare at tage til Sverige.

Jeg var deroppe for et par uger siden. Det var dejligt og der var flot.

Men desværre skete der det modsatte af, hvad der burde ske.

I stedet for at blive inspireret til at tage hjem og indsmugle lidt af det man oplever, så bliver man i Sverige faktisk kun mindet om, hvor godt det er at være i Danmark.

Det mest iøjnefaldende er svenskernes fuldstændig maniske trang til sikkerhed.

Det første svenske barn jeg så havde cykelhjelme på. Det var der selvfølgelig ikke noget galt med.

Hvis ellers barnet havde skullet ud at cykle. Men det her barn var nu helt tydeligt ikke gammelt nok til at cykle, og det løb for resten også rundt sammen med to andre børn, der heller ikke skulle ud at cykle. Men som også havde cykelhelme på. Nu er svenske børn begyndt at have hjelme på, når de sidder og leger i en sandkasse.

Jeg ved ikke om det er noget, de skal have, for andre end for deres forældre. Men der kan jo lovgives om meget.

Og love har det med at udtrykke sig i generelle vendinger:

Du må ikke stjæle. Du må ikke køre for stærkt. Du må ikke slå ihjel. Og du må ikke sælge spiritus til nogen under 15, og du må ikke udskænke det til nogen før de bliver 18.

Nuancerne mangler, og når man så forsøger at få plads til nuancerne, fordi man trods alt godt kan se, at det absolutte bare bliver for meget, så ender man i noget, der indeholder så mange undtagelser og forbehold, at der ikke er nogen, der kan finde rundt i junglen af love, bestemmelser og forordninger. Og de fleste kan man slet ikke se, hvad de skal gøre godt for. Og så bliver vores politikere bare en samling halvhjerner og hundehoveder, som ingen synes gør noget ret godt, og som kun lovgiver af hensyn til deres egne interesser, og som man ikke kan have tillid til. Og som man så alligevel genvælger den ene gang efter den anden, for det kan jo være lige meget det hele. Det er bare for meget.

Men i Sverige er den hel galt. Der må man hverken det ene eller det andet, ja man må faktisk ikke noget som helst. Der er jo forbud mod alting.

Så møder man pludselig et vejskilt : Lysekil kommun: Tomgangskøring. Max 1 minut.

Et øjeblik overvejer man om ikke den bestemmelse var en bedre sag værdig. Det betyder jo nok, at det er strafbart, hvis man lader sin motor køre i tomgang mere end 1 minut.

Kunne man ikke indføre en tilsvarende regel i skolerne, så det blev strafbart bare at lade sin hjerne gå i tomgang mere end 1 minut?

Nej man skal være nordmand for at få succes. Nordmændene har det godt lige for øjeblikket. De skovler milliarder ind på deres olie. De har jo i øvrigt også holdt sig udenfor det store kan- og skal-marked.

Men der er gang i tingene. De sker store ting.

De har lige slået Spanien ved EM.

Og om det så var ved de just overståede åbne franske mesterskaber i tennis var det en nordmand, der var i finalen. Magnus Normann.

Og selv i den danske musikhistorie har nordmændene sat sig dybe sport. Kaj Norman. Andersen ganske vist. Og Magnus Normann er jo godt nok fra Sverige.

Men de har mere succes det har de. Og det kan vi ligeså godt indrømme. Det er bare for meget.

Men det kommer man altså ud for engang imellem: noget, der bare er for meget.

Prøv for eksempel og se på den her t-shirt, jeg nu finder frem.

”lydige kvinder er lykkelige kvinder”.

Den er da bare for meget.

Det handler sådan set ikke så meget om, hvorvidt det er rigtigt eller forkert. Det er bare for meget.

Sådan noget man ikke sige. Det her er politisk ukorrekt.

Jeg tror såmænd ikke, man kan blive dømt og sat i fængsel for at gå med sådan et budskab på maven, men hvis ikke man kan få folk til at tro, at det bare er for sjov – en joke – så virker det latterligt.

Man kan ikke mene sådan noget alvorligt.

Hvis man endevender sætningen lidt, så kan man selvfølgelig heller ikke mene det modsatte, at lydige kvinder er ulykkelige, eller at det er de ulydige kvinder, der er de lykkelige.

Strengt taget kan man selvfølgelig ikke vide noget som helst om hverken det ene eller det andet.

Eller mene noget om det.

Nogle lydige kvinder er sikkert vældig lykkelige – der er sikkert også nogen af dem, er er ulykkelige.

Så det er i virkeligheden slet ikke det, der er interessant. Det, der er for meget, er at man generaliserer.

Og hvis man gør det, håber jeg, at man altid meget svært ved at tage det alvorligt. Det bliver bare for meget.

Jeg synes det er latterligt, hvis nogen er for sikker på noget som helst.

På den anden side har vi nok også alle sammen et behov for have en eller anden form for fast grund under fødderne.

Det kan ligesom ikke være rigtigt, at der slet ikke er noget som helst, der bare er den mindste smule fast.

Det er der selvfølgelig også. Jeg får aldrig lov at spille mix-double på vores badmintonhold igen.

Jeg havde taget den min t-shirt på engang jeg skulle spille sammen med Lone Sørensen. Hende ude fra Mini-zoo.

Det var bare sådan for sjov – eller også havde jeg slet ikke tænkt nærmere over det.

Det ville hun godt ikke. Det lå i hvert fald fast. Ikke mere mix-double sammen med mig.

Nu er det selvfølgelig ikke det, jeg mener, når jeg siger, at der nok ikke er noget som helst, der ligger helt fast, noget man kan være sikker på. Noget der rager en smule ud over, hvad man skal have at spise om aftenen, og at det der kommer i fjernsynet, det er noget lort, og at det danske sommervejr ikke er så varmt, som det vejr man har i Grækenland.

Hvordan kan man f.eks. være sikker på, at den bedste ven man har, nu også er en rigtig ven? At man aldrig bliver svigtet?

Jeg tror stadig min gamle bedstemor, der har været død i over 20 år, gik i graven med den faste overbevisning, at jeg virkelig godt kunne lide hendes stramaj-puder. Det var sådan nogen sofapuder i en lidt mere avanceret udgave end de små ryapuder I sikkert lavede i håndarbejde for mange år siden. De havde lodden og blød velour på den ene siden og så sådan et motiv af blomster eller en gammel bondegård eller et par hjorte ved en skovsø på den anden side.

Jeg kunne ikke fordrage de puder, men alligevel stillede jeg dem trofast fremme på min skibsbriks, i hvert fald når hun kom på besøg. Og jeg sagde pænt tak hver jul, når jeg fik en ny.

Så hvordan kunne hun tro andet? Men jeg kan betro jer, jeg kunne ikke fordrage de puder.

De var simpelthen bare for meget. De var alt for meget.

De stod der på min seng og påstod at verden var så pæn.
Der manglede ligesom lidt modvægt, et billede af et trafikoffer eller en død kat eller et kloakrør.
Det rådede jeg så i nogen grad bod på ved den orden, der var på resten af værelset.
Og min lykkelige mor kæmpede en stille, men indædt kamp, for at holde en enkelt sti på gulvet farbar, så hun kunne komme ind og vande den enlige blomst, der som regel hang slatten henne i vindueskarmen.
Eller for nu at vende tilbage til, hvad man kan være sikker på.

Det kan man ikke være sikker på. At ens bedste ven, nu også er en rigtig ven.

Hvordan er det i grunden med at Brugsen ikke må sælge øl og spiritus til nogen under 15 år. Er det ikke bare noget pjat?

Kan man ikke være sikker på, at det bare er noget pjat.

Kan man forestille sig, at nogen kan have en eller anden grund til at være sikker på, at det er en god regel?

Ja det kan man selvfølgelig godt, men dem der har den gode grund må altså leve med at der andre, der ikke synes, at den gode grund er ret god.

Og sådan er det måske med alting.

Der er ikke noget som helst, der enten er helt godt eller helt skidt.

Det er måske bare sådan midt imellem det hele, og alting kan være lige meget.

Det er svært det her. Og så er der så meget matematik i det. Det er den gren af matematikken, der hedder syllogisme. Det er en disciplin indenfor logikken.

Man kan for eksempel lave to udsagn: alle europæere er mennesker og alle danskere er mennesker, altså er danskere europæere. Den er vel god nok, altså en gyldig syllogisme.

Men det kan uhyggelig hurtigt gå galt.

Hvis vi laver lidt om på den først del af sætninger, og siger at alle svenskere er mennesker og så bare holder fast på den anden, at alle danskere er mennesker, så skulle det altså følge, at alle danskere er svenskere.

Og selvom Michael er tæt på, så gælder det ikke for os alle sammen.

Og der er nok ikke noget, der gælder for os alle sammen. Det duer ikke med den slags generaliseringer.

Der er altid noget, der er for meget, når man forsøger at omfatte alting.

Det I skal forsøge at lede efter, det er et ståsted, der ikke for stejlt.

Led efter et sted, hvor man kan holde balancen.

Det sted hvorfra man kan se en sag fra begge sider, ja måske fra mange sider.

Jeg tror i grunden de fleste af jer startede med den åbenhed, og så sker der desværre det undervejs, at horisonten indskrænkes – stik imod det, der var hensigten – og det er så en af jeres opgaver at lukke op for verden igen.

Hvis jeg skal sammenfatte det her, så er der altså to ting jeg her på falderebet har brug for at sige til jer.

Og jeg har nok mere brug for at sige det, end I har for at høre det.

For det første: Prøv altid at holde de legemsdele vi har satset på: røven og ørene i god form: Giv jer tid og sæt jer ned og hør på andre mennesker, inden I danner jer alt for stejle meninger om alting.

Og for det andet: tag godt imod forandringer. Ind imellem er der noget, der bare er levet for meget.
Og det må man så lave om på.

Held og lykke fremover.